

44. *Salix silesiaca* Willd. — Wierzba śląska

Stosunkowo niewielki zasięg *S. silesiaca* ograniczony jest niemal wyłącznie do górskich pasm środkowej i południowo-wschodniej Europy. Wierzba ta rośnie obficie począwszy od zachodnich Sudetów, wzdłuż całego łuku Karpat, a także na Bałkanach: w górach Hercegowiny, Bośni i zachodniej Bułgarii. Maksimum wysokościowe — około 2000 m n.p.m. osiąga w Tatrach i Czarnogórze (Pawłowski, 1959, Flora Tatr, 1; Skvortzov, 1968, Ivy SSSR).

Dane o występowaniu *S. silesiaca* na Kaukazie dotyczą blisko spokrewnionego i endemicznego dla Kaukazu gatunku *S. caucasica* Anderss. Ogólny zasięg *S. silesiaca*, w wąskim ujęciu gatunku, opracowany został przez A. Skvortzova (l. c.).

W Polsce wierzba śląska występuje prawie wyłącznie w Sudetach i Karpatach. Obficie rośnie dopiero powyżej 600 - 700 m n.p.m.; na pogórzu występuje już w znacznym rozproszeniu, a stanowiska typowo niżowe należą do dużej rzadkości. Sądząc z obfitości występowania optimum swe znajduje w obydwu piętrach leśnych naszych gór i jest tu niewątpliwie jedną z najpospolitszych wierzby. Najobfitsze stanowiska wierzby śląskiej związane są przede wszystkim z wilgotnym podłożem. Masowo występuje wzdłuż strumieni górskich, w szczelinach skał, na podmokłych polankach, a dzięki znacznej cienioznośności nierzadko rośnie pod okapem przerzedzonych drzewostanów świerkowych. Chętnie zasiedla też zręby, tereny wiatrołomów, obrzeża pastwisk, miedze śródpolne itp.

Powyżej górnej granicy lasu, często już w formie karłowatej, rośnie w zwartych zaroślach kosówki z typowymi dla tej strefy gatunkami, jak: *Ribes petraeum*, *Sorbus aucuparia* var. *glabrata*, *Padus avium* subsp. *petraea* i *Rosa pendulina*. Łącznie z *S. silesiaca* gatunki te wyróżniają zbiorowiska ze związku *Pinion maughi*.

Według Chmelařa (1963, Sbor. Vysoké Školy Zeměděl. Brno, 2, Ser. C), który zajmował się rozmieszczeniem i ekologią wierzby śląskiej w Czechosłowacji, czynnikami determinującymi rozmieszczenie tego gatunku są: roczne opady powyżej 1000 mm, a w okresie wegetacyjnym powyżej 600 mm, średnia roczna temperatura powietrza poniżej 5°C, oraz średnia temperatura w okresie wegetacyjnym poniżej 11°C. Zdaniem autora gatunek ten jest swego rodzaju wskaźnikiem zimnych, górskich siedlisk.

Rozmieszczenie *S. silesiaca* w Polsce nie było dotychczas opracowane.

The relatively small range of *S. silesiaca* is limited almost exclusively to the mountain ranges of central and southeastern Europe. It grows abundantly from the western Sudety Mts, along the arc the Carpathian range and in the Balkans in the mountains of Hercegovina, Bosnia and western Bulgaria. The altitudinal maximum of about 2000 m is attained in the Tatras, and in Črna Gora (Pawłowski, 1959, Flora Tatr, 1; Skvortzov, 1968, Ivy SSSR).

Data on the occurrence of *S. silesiaca* in the Caucasus concern the closely related endemic species for the Caucasus *S. caucasica* Anderss. The general range of *S. silesiaca*, in the narrow sence, has been published by A. Skvortzov (l. c.).

In Poland *Salix silesiaca* occurs almost exclusively in the Sudety and Carpathian Mts. It is abundant only above 600 - 700 m elevation. In the pre-alps it occurs in scattered stands and typically lowland stands

are extremely rare. Judging by the frequency of occurrence its optimum is in both the forest strata of our mountains, and there it is undoubtedly the most common of willows. The richest stands of *S. silesiaca* are associated primarily with a wet substratum. It is massive along mountain streams, in rock fissures, on soggy fields, and as a result of considerable shade tolerance it grows not infrequently under the canopy of sparse spruce forests. Its easily colonises felled over or windfall areas, edges of pastures, hedgerows etc.

Beyond the upper tree limit, frequently its dwarf form grows in compact *Pinus mughus* thickets together with typical species for that stratum such as: *Ribes petraeum*, *Sorbus aucuparia* var. *glabrata*, *Padus avium* subsp. *petraea* and *Rosa pendulina*. Jointly with *S. silesiaca* these species characterize communities from the alliance *Pinion mughii*.

According to Chmelař (1963, Sbor. Vysoké Školy Zeměděl. Brno, 2, Ser. C), who studied the distribution and ecology of *S. silesiaca* in Czechoslovakia the factors determining the distribution of this species are: annual precipitation above 1000 mm, and in the vegetative period above 600 mm, mean annual temperature of air below 5°C, and the mean temperature in the vegetative period below 11°C. According to that author this species is an indicator of cool, montane sites.

The distribution of *S. silesiaca* in Poland has not been prepared so far.

Относительно небольшой ареал вида ограничен почти исключительно горными массивами Центральной и Юго-восточной Европы. Он обильно произрастает, начиная от Западных Судетов, вдоль всей дуги Карпат, а также на Балканах: в горах Боснии и Герцеговины и в западной Болгарии. Максимальные высоты, на которые он поднимается, — около 2000 м выше ур.м. — находятся в Татрах и в Черногории (Pawłowski, 1959, Flora Tatrz, 1; Скворцов, 1968, Ивы СССР).

Сведения о нахождении этого вида на Кавказе относятся на самом деле к близко родственному эндемичному виду *S. caucasica* Anders. Общий ареал *S. silesiaca* (в узком понимании вида) обработан А. К. Скворцовым (l. c.).

В Польше ива силезская встречается почти исключительно на Судетах и на Карпатах. Обильно растет только на высотах, превышающих 600 - 700 м над ур. м.; на возвышенностях — уже в значительном рассеянии, а типично низменные местонахождения очень редки. Судя по множеству местонахождений, оптимальные условия для развития вида приурочены к обоим лесным ярусам наших гор, где он бесспорно является одним из наиболее распространенных видов ив. Самые обильные местонахождения ивы силезской связаны прежде всего с влажной почвой. Массово произрастает вдоль горных потоков, в расщелинах скал, на подмокающих полянах. Благодаря значительной теневыносливости, нередко растет под пологом изреженных древостоев ели. Охотно заселяет также вырубку, площади ветровалов, края пастбищ межи, и т.д.

Выше верхней границы леса, часто уже в карликовой форме, растет в сомкнутых зарослях *Pinus mughus* вместе с типичными для этого яруса видами: *Ribes petraeum*, *Sorbus aucuparia* var. *glabrata*, *Padus avium* subsp. *petraea*, *Rosa pendulina*. Все эти виды являются характерными для сообществ союза *Pinion mughii*.

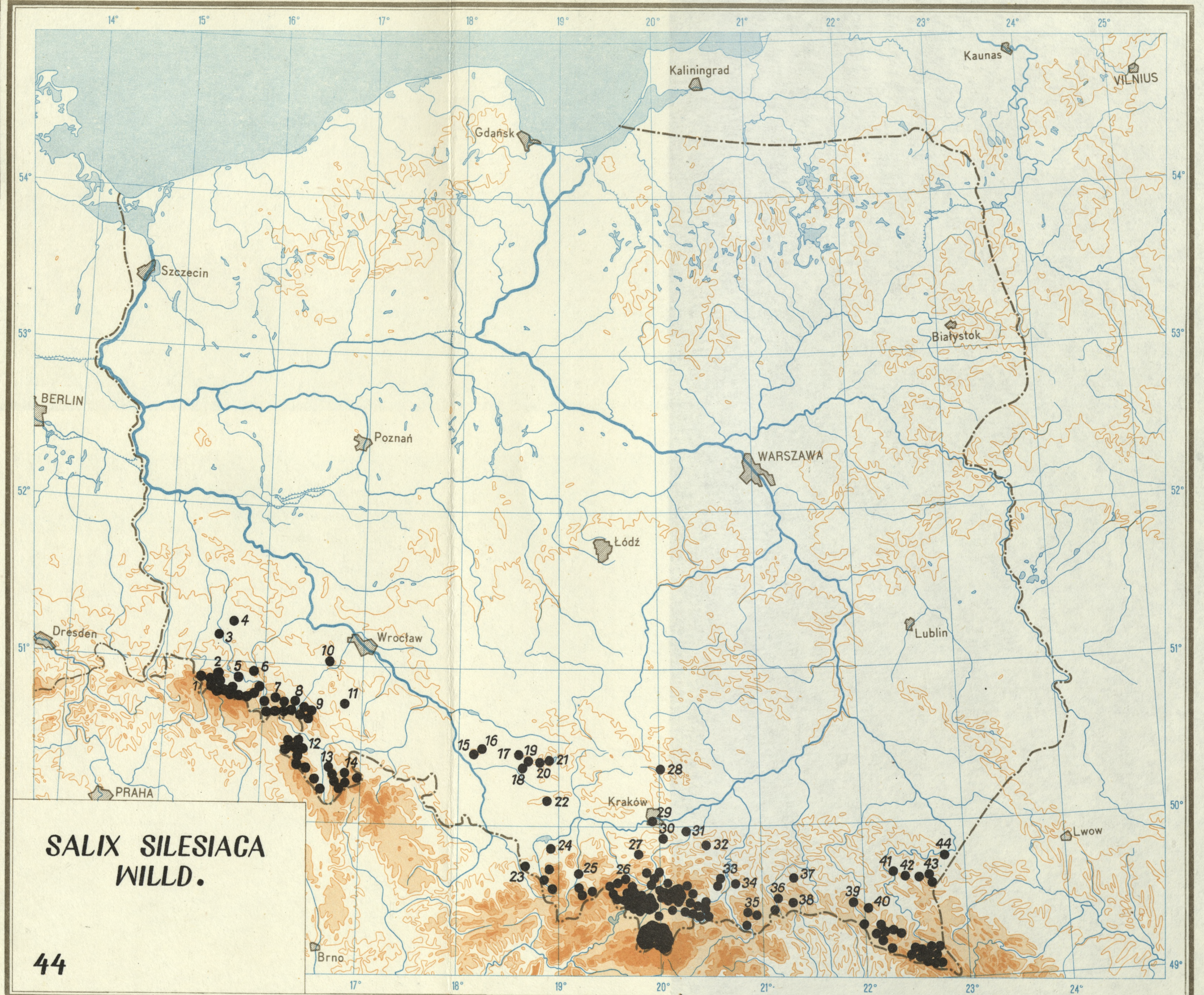
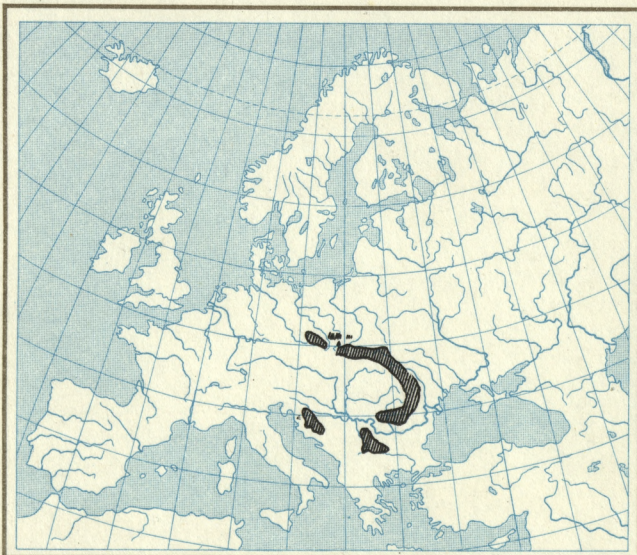
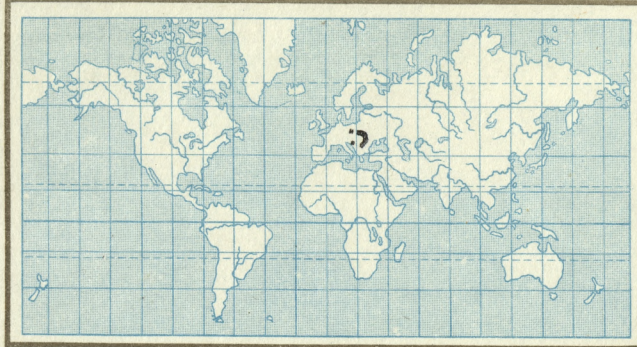
По Хмеляжу (Chmelár, 1963, Sbor. Vysoké Školy Zeměděl. Brno, 2, Ser. C) изучавшему распространение и экологию ивы силезской в Чехословакии, факторы, определяющие ее размещение, таковы: годовые осадки свыше 1000 мм, а во время вегетационного периода — свыше 600 мм; а средняя годовая температура воздуха ниже 5°C, а средняя для вегетационного периода — ниже 11°C. По мнению автора, вид этот служит своего рода индикатором холодных горных местообитаний.

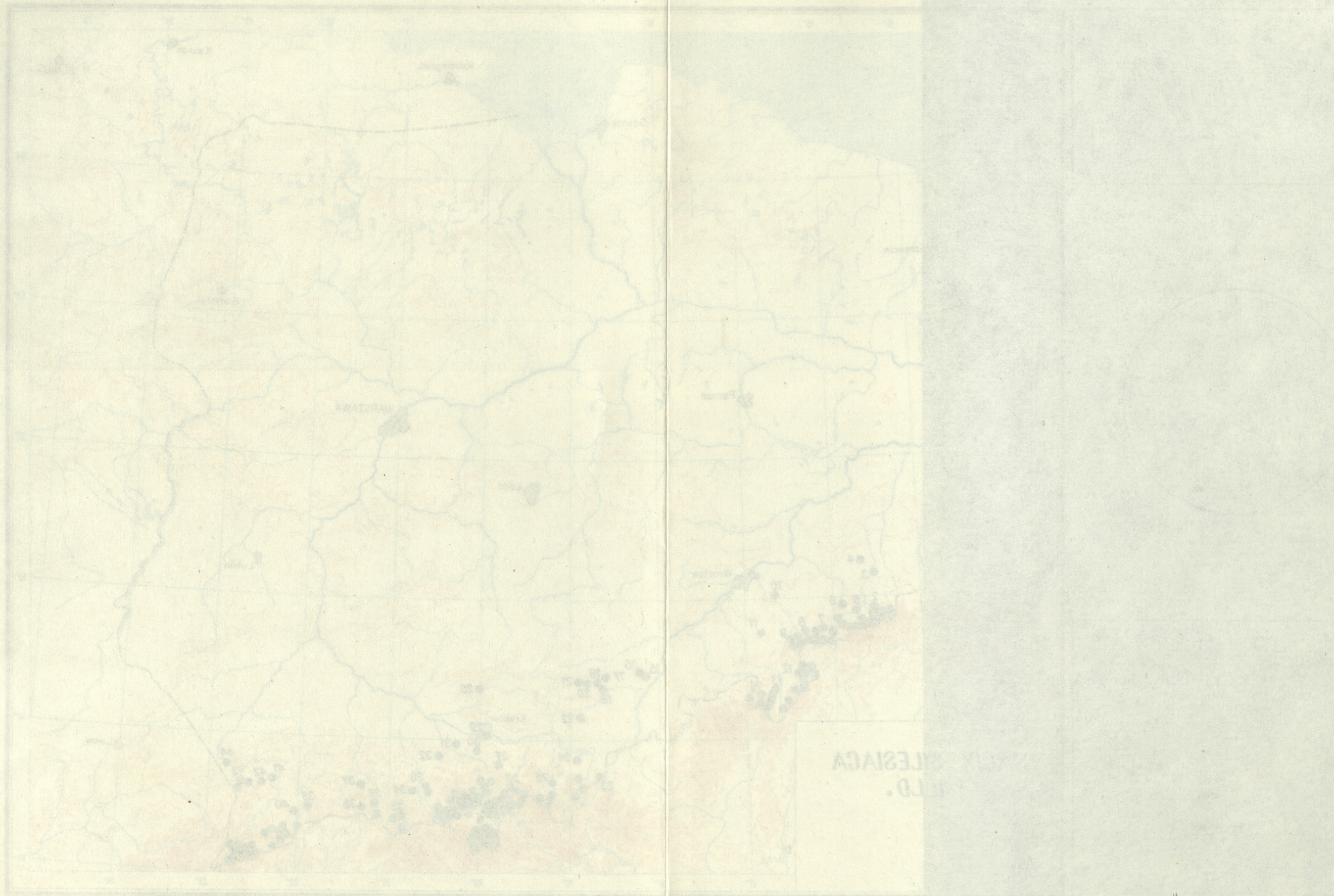
Распространение вида в пределах Польши до сих пор не обрабатывалось.

STANOWISKA — LOCALITIES — МЕСТОНАХОЖДЕНИЯ

1. Sudety, Hala Izerska (Winkler)
2. Stara Kamienica (Flek, 1881, Flora von Schlesien).
3. Włodzice (Schube, 1903, Verbreitung der Gefasspflanzen in Schlesien).
4. Tomaszów Dolny (Schube, 1904, Flora von Schlesien).

5. Jelenia Góra (Schube, 1904, l. c.).
6. Komorno (Schube, 1903, l. c.).
7. 2 km na północny zachód od Boguszowa (Fiek, l. c.).
8. Góry Sowie, 5 km na południowy wschód od Wałbrzycha (Sadebeck, 1864, Verh. d. bot. Ver. Brandenb., 6).
9. Góry Sowie, Wielka Sowa (Fiek, l. c.).
10. Sobótka (Schalow, 1915, Verh. d. bot. Ver. Brandenb., 57).
11. Gola (Fiek, l. c.).
12. Góry Stołowe, Łężno, 650 m n.p.m. (Baenitz, 1910)!
13. Powyżej Starego Waliszowa (Schube, 1902, Jahresber. d. Schles. Gesellsch. 80).
14. Wzniesienia koło Strachocina (Fiek, l. c.).
15. Góra Św. Anny (Kobierski, 1974, Rocznik Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Przyroda, 8).
16. Czarnocin (Kobierski, l. c.).
17. Pyskowice (Kobierski, l. c.).
18. Kamieniec (Kobierski, l. c.).
19. Zbrosławice (Kobierski, l. c.).
20. Repty Stare (Kobierski, l. c.).
21. Kozłowa Góra (Kobierski, l. c.).
22. Leśnictwo Kostuchna, oddz. 136, 137 (Myczkowski, 1962, Acta Soc. Bot. Pol., 31, 2).
23. Leśnictwo Olza, na południe od Istebnej, zarośla nad rzeką Olzą (Browicz, Zieliński, 1973)!!
24. Ligota (Schube, 1903, l. c.).
25. Grojec koło Żywca (Kornaś, kartoteka).
26. Zawoja, „Nad Biedną”, bardzo strome i kamieniste zbocze nad Jaworzyną; prawy brzeg Jaworzyny (Stuchlik, 1968, Fragm. Flor. et Geobot., 14, 4).
27. Trzebunia (Kornaś, kartoteka).
28. Jaksice koło Miechowa (Środoni, 1935)!
29. Na zwalach Krakowskich Zakładów Sodowych (Trzcinińska-Tacik, 1966, Fragm. Flor. et Geobot., 12, 1).
30. Między Winiarami i Dziekanowicami (Boratyński, Browicz, Zieliński, 1973)!!
31. Las wilgotny między Łęzkowicami i Cichawą, na południowo-zachód od Klaja (Boratyński, Browicz, Zieliński, 1973)!!
32. Żegocina między Limanową i Bochnią (Boratyński, Browicz, Zieliński, 1973)!!
33. Góra Litacz koło Trzetrzewiny (Pawłowski, 1925, Geobotaniczne stosunki Sądeczyny).
34. Paszyn koło Nowego Sącza (Górski, 1942)!
35. Huta koło Krynicy (Krupa)!
36. Między Kwiatoniem i Smrekowcem (Kornaś, kartoteka).
37. Dzielec (Kornaś, kartoteka).
38. Czarne (Kornaś, kartoteka).
39. Wernejówka (Grodzińska, 1968, Fragm. Flor. et Geobot., 14, 1).
40. Pod Tokarnią (Grodzińska, l. c.).
41. Dobrzanka (Rehman, 1869)!
42. Leszczawa Dolna (Kornaś, kartoteka).
43. Turnica (Batko, 1934, Kosmos, 59).
44. Parów krzaczasty na Winnej Górze koło Przemyśla (Batko, l. c.).

SILESIA
LTD.